

De kleurrijke burenen van Rembrandt

Op schilderijen van Hollandse meesters uit de 17e en 18e eeuw worden zelden mensen van kleur afgebeeld. Jörgen Tjon A Fong ontdekte dat dit niet klopte met de realiteit.

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: AMSTERDAM MUSEUM

Gezicht op de Dam van Johannes Lingelbach (1656)

'Hij woonde tussen
zeelieden uit heel de
wereld'

Jörgen Tjon A Fong

In 'Hollandse meesters herzien' behandel je de geringe zichtbaarheid van mensen van kleur op oude Nederlandse schilderijen. Hoe begint deze reeks?

"Met *Gezicht op de Dam* van Johannes Lingelbach uit 1656. De aflevering gaat over de rijkdom van Amsterdam en hoe de stad zich graag internationaal presenteerde. Je ziet Armeense handelaren, een Spaanse toerist. Maar ik herkende mezelf niet erop. Wat zouden mensen van mij gevonden hebben als ik toen de Dam was overgestoken?"

En?

"Niemand zou hebben opgekeken! Deze aflevering heet *Buren van Rembrandt*. Zelf woonde ik jaren vlak bij het Rembrandthuis. Ik zei altijd gekscherend: 'Ik ben de enige zwarte buurman van Rembrandt.' Dat bleek onjuist. Hij woonde tussen zeelieden uit de hele wereld, Joodse emigranten en veel mensen van kleur, zoals zwarte bedienden en zwarte zelfstandigen. We vonden in archieven bewijs daarvan. Gek genoeg emotioneerde het me; het is een geschiedenis die

ons niet is geleerd. Eeuwen geleden woonden daar al mensen zoals ik. Ze hebben Nederland gevormd. Want ook in archieven in Friesland en Zeeland vonden we bewijs dat daar mensen van kleur zaten, in alle lagen van de bevolking en met diverse beroepen. Van slaafgemaakten tot handelaren en herbergiers. Hun aanwezigheid was iets vanzelfsprekends."

Waarom zien we dat nauwelijks terug op schilderijen van toen?

"We weten dat rijken van kleur zich ook lieten portretteren. Maar die schilderijen zijn niet geconserveerd of in collecties terechtgekomen. Er was, en is, beperkte kennis over hun gemeenschappen. Ze werden daarom vaak over het hoofd gezien. Onze geschiedenis wordt vaak benaderd vanuit een klassiek perspectief. Gelukkig zijn er de afgelopen jaren historici die vanuit een andere invalshoek onderzoek naar ons verleden doen. Ze vullen onze geschiedenis op een mooie manier aan. Deze verhalen krijgen ruimte in *Hollandse meesters herzien*."

► HOLLANDSE MEESTERS HERZIEN | NPO 2 | MAX | 20.40